

**TICA, MILKA. IZLOŽBA U KNJIŽNICI:
PRIRUČNIK ZA PREDSTAVLJANJE BAŠTINE. ZAGREB:
NAKLADA JURČIĆ, 2017. 448 STR. ISBN 978-953-245-086-6**

U izdanju Naklade Jurčić 2017. g. objavljena je knjiga dr. sc. Milke Tice *Izložba u knjižnici: priručnik za predstavljanje baštine*. Na 448 stranica bogato je, detaljno i pregledno, uz obilje fotografija, opisana knjižnična izložbena djelatnost baštinskog sadržaja u prostorima Knjižnice Medveščak u Zagrebu (od 2007. g. u sustavu KGZ-a). Priručnik je nastao na temelju autoričine želje da se izložbe u knjižnici kao bazični likovno-umjetnički i komunikacijski medij ne doživljavaju kao usputan i sporedan posao koji je redovno nedostatno vrednovan i marginaliziran, već kao istraživački i studijski rad u interakciji komuniciranja s korisnicima. Ovim priručnikom stvorila se i višerazinska teorijska osnova kao predložak najdugovječnijem kreativnom stvaralaštvu u knjižnicama, razrađen u svim etapama njegova nastajanja. Knjiga se stoga može shvatiti kao izniman pomak u knjižničarstvu budući da su izložbe uglavnom bile vezane uz muzeje i galerije kao njihov osnovni distinktivni element. Izložbe u knjižnici autorica je postavila kao višeslojan, svrhovit i pristupačan izvor informacija različitim vrstama korisnika i pokazala da su one važna poveznica između baštinskih i drugih ustanova.

Predgovorom *Izložba – mali pojmovnik iz očista muzeologa* urednica priručnika prof. dr. sc. Žarka Vujić naglašava važnost sektorskog zajedništva između muzeja i knjižnica, gdje se muzeološke misli proširuju u knjižnično djelovanje kao inovativno ostvarenje. Priručnik opisuje kao sklad teorije i prakse u koji je utkana ljubav autorice prema svom poslu, istraživački rad i bogato znanje, šireći suradnju, poznanstva i razmjenu iskustava u očuvanju baštine te neposredno utječući na odgoj novih generacija korisnika knjižnice.

Istraživački i studijski rad pri postavi izložbe opisan je u osam opširnih poglavlja, koja stručno, slikovito i edukativno govore o fazama stvaranja izložbe.

U prvom poglavlju pod naslovom *Izložba u knjižnici – od pojma do vrsta izlaganja* riječ je o odabiru izložbene teme, vremenu potrebnom za pripremu izložbe, kao i vremenu njezina trajanja. Opisani su stalni postavi i povremene izložbe u knjižnici, kao i izložbe na e-mediju, koje nakon pohrane na taj način postaju neograničene vremenom i prostorom. Izložbe postavljene na optičkom disku, predstavljene kao dokumentarni ili kombinirani videozapis, pogodne su za edukaciju o kulturnim znamenitostima, zaštitu i čuvanju nacionalnog blaga, a u širem spektru mogu koristiti osobama s invaliditetom.

Drugo poglavlje – *Osnovno okružje, priprema i elementi izložbe* – posvećeno je prostornom određenju i oblikovanju knjižnične izložbe, tekstualnim elementima, izradbi i izlaganju postera knjižnične izložbe uz muzeografska pomagala te njihovim originalnim i zamjenskim predmetima. Autorica naglašava kako je bit uspješnosti izložbe naći ponešto za svakoga, bez obzira na različite pristupe i poglede, te iskoristiti ono najzanimljivije i najkorisnije iz cijele „šume” raspoloživih podataka. Scenografija i likovnost kao neverbalni govor izložbe bitno utječu na odluku posjetitelja hoće li posjetiti izložbu ili ne.

Knjiga kao baštinski i izložbeni predmet tema je trećeg poglavlja knjige – *Izložba knjiga u knjižnici*. Kao baštinski predmet knjigu potvrđuje vrijeme i mjesto nastanka te njezin sadržaj. Ona je ujedno materijalni pokazatelj vremena o ljudima i prostorima, stoga su knjižnice kao baštinske ustanove i pripadajuće knjižnične izložbe pouzdan medij za protok važnih informacija. Čovjek kao najveći čimbenik očuvanja kulturne baštine tomu najviše i pridonosi.

Četvrto poglavlje – *Izložbeno djelovanje u Knjižnici Medveščak* – posvećeno je predstavljanju, analizi i vrednovanju rezultata izložbene prakse u Knjižnici Medveščak. Također naglašava kako stvoriti uvjete za stvaranje izložbene djelatnosti, prezentaciju kulturnog sadržaja i međuinstitucijsku suradnju. Tipologiju izložaba u Knjižnici Medveščak autorica je podijelila u nekoliko vrsta: prigodne, emocionalne, zabavne, edukacijske, pokretne/putujuće, tematske, evokacijske i informacijske izložbe o promicanju znanja o baštini.

Autorica navodi kako se baština može učiniti gledljivom slijepim osobama uz taktilnost i narativnu pomoć djelatnika knjižnice ili volontera koji će slijepoj osobi opisati izložke.

Uz suradnju s Hrvatskom knjižnicom za slijepe iz Zagreba, ostvarene su još mnogobrojne suradnje s baštinskim i drugim institucijama u realizaciji izložaba, a neke su od njih i Knjižnica Instituta za etnologiju i folkloristiku Zagreb, Hrvatski sokolski savez, Muzej fizičke kulture Hrvatske, Općinska knjižnica Hrvatska čitaonica Bol na Braču, Etnografski muzej Split, Gradski muzej Vinkovci – Etnološki odjel, Arheološki muzej Zagreb, Knjižnica Hrvatskog državnog arhiva iz Zagreba, Hrvatski prirodoslovni muzej iz Zagreba, Tvornica olovaka TOZ Penkala Zagreb, Udruga OZANA Zagreb i još mnogi drugi.

Na temeljima muzejske izložbene prakse dana je nova dimenzija knjižničnih izložbenih djelatnosti. Autorica je uložila velik trud u uspostavljanje čvrstih veza između Knjižnice Medveščak i baštinskih institucija, a pritom je stvorena mogućnost preseljenja izložbenog djelovanja i izvan prostora Knjižnice. Izložbe su postale pokretne diljem Hrvatske, a autorica je prepoznata kao vrsni poznavatelj baštine i hrvatskog nacionalnog entiteta.

Godišnji i koncepcijski plan knjižničnih izložbi tema je petog poglavlja pod naslovom *Plan i program knjižničnih izložaba*. Svaku vrstu izložbe prati i pri-

padajuće izložbeno gradivo, kao što je plakat knjižnične izložbe, najavni letak, pozivnica, deplijan, dočitnica (graničnik, *bookmark*) i katalog.

Autorica objašnjava oblike donatorstva i pokroviteljstva knjižničnih izložaba, kao i njihovu promidžbu u javnim medijima. U osmišljavanje i postavu izložaba često se uključuje cijeli tim suradnika. Za uspješnu realizaciju zaslužni su pokrovitelji i donatori s ciljem prikupljanja financijskih sredstava, čemu najviše pridonosi sam autor izložbe.

Šesto poglavlje – *Korisnici knjižničnih izložaba* – temelji se na vrsti korisnika, njihovu evidentiranju i prihvaćanju izložbe, a sedmo – *Smjernice za dokumentiranje i arhiviranje knjižničnih izložaba* – prikazuje obrazac i metodološki postupak čuvanja, bilježenja i trajne pohrane izložbe.

Izložbe često izazivaju kako pozitivne tako i negativne komentare, ponekad dolazi i do verbalnih intervencija na temu ili sadržaj, a često se dogodi i krađa izložaka. Autorica naglašava kako se reakcije gledatelja koji izražavaju svoje stavove poštuju i uvažavaju te je moguće raditi dodatne korekcije izloženoga. Budući da se autorica studiozno i objektivno pripremala u postavi izložbe, na temeljima čvrstih izvora referentne literature, to nije bilo potrebno.

U prikupljanje, obradbu i postav same izložbe ulaže se velik trud, pa je iz tog razloga nužno stvoriti model evidentiranja, dokumentiranja i arhiviranja izložaba, a koji bi obuhvatio: sinopsis izložbe, inventarizaciju, izradu biltena, kataloga i bibliografije radova te izradu fotografija, CD-a i videosnimaka. Nužno je pravilno i temeljito bilježiti i spremati zapise izložbe kako bi se produljio vijek njihova trajanja te kako bi se osigurala dostupnost određene teme korisnicima koji primjerice nisu uspjeli vidjeti izložbu na mjestu postava.

Posljednje, osmo poglavlje – *O medijateci knjižničnih izložaba* – donosi podatke o digitalizaciji knjižničnih izložaba, virtualnim knjižničnim izložbama i ideji nacionalne medijateke knjižničnih izložbi. Izložbe prezentirane i pohranjene na elektroničkim medijima i mrežnim stranicama knjižnice čine trajno edukacijsko sredstvo svim pretražiteljima za stjecanje kulturnih navika.

Autorica je postavila niz izložbi u Knjižnici Medveščak: *Hrvatska čipka, Vukovar 100 dana poslije, Moja olovka – moja penkala, Medvednica – ekomuzej, Vuk, Djeca očima ljubavi, Brač u slici i riječi, Igre na sreću, Maslina, Opasnosti iz prirode, Mladenka u hrvatskim svadbenim tradicijama, Biljke u svjetlu Božića, Biokovo, Mjesec na dlanu, Ruke govore, Sol – bijelo zlato, Tragom hrvatskih fizičara, Kolijevka – ljubav i san, Osmijeh, Zagrizi jabuku, Perunike, Svjetionici – kameni stražari, Ljubičica – modro oko proljeća, Lan, U snijegu, O pjesnicima i Hrvatskoj enciklopediji, Hrvatski nacionalni simboli, Jedanaest stoljeća hrvatske glagoljice, Zagrebačke šetnice, Sijede godine, Osmijeh, Poljubac i zagrljaj, Metković u dolini Neretve, Tetovaže, Ples u umjetnosti, Vladarice hrvatskih povijesnih prostora, Iгла, kist, dlijeto, Enciklopedija znanja o nakitu, Vjerovanja – simboli, San, Lijepa naše životinje* i još mnoge druge.

Svaka je izložba svojom autentičnošću i kreativnošću autorice, vizualnom raznolikošću knjižne i neknjižne građe i bogatom paletom sadržaja slala zanimljivu poruku gledateljima, izazivajući njihove pozitivne stavove i reakcije. Jasnoća, razumljiv slijed i harmoničnost izloženog gradiva stvorili su interes i poticaj za stvaranje nekog novog sadržaja.

Godišnje su postavljane četiri izložbe u trajanju od po tri mjeseca. Izložbe su postavljane obostrano u velikim staklenim izlozima. Na radost i oduševljenje slučajnih prolaznika i korisnika knjižnice, izložbe su izazivale potrebu da se komentira viđeno, a nerijetko i oduševljenje. Svaka tema izložbe popraćena je umjetničkim i književnim opusom raznih autora te pripadajućim izlošcima, tvoreći na taj način višedimenzionalnu strukturu ponuđenog sadržaja. Slojevitost svake izvedbe knjižnične izložbe i prostor njezine realizacije nerijetko bi bili prepoznati u životima promatrača, koji su se informirali o autorici i htjeli na neki način cjelokupnom dojmu izložbe doprinijeti svojom životnom pričom. Autorica je često uključivala te pojedince, koji su svojom idejom i prikupljenim materijalom (izloškom, predmetom, knjigom) sudjelovali u stvaranju izložbe.

Osluškiivanje životne sredine, javni interes, pomno praćenje javnih medija i događanja u svakodnevici, vrijeme postava i namjena elementi su za dobru i kvalitetnu izložbu.

Priručnik predstavlja kvalitetno i sveobuhvatno štivo za svakog knjižničara, ali i šire, u domeni izložbenog djelovanja i očuvanja hrvatskog nacionalnog blaga. Cilj autorice bio je da se potaknu znanstvene i druge stručne i odgovorne osobe u prepoznavanju i potvrdi knjižničnog izložbenog djelovanja kao zasebne djelatnosti. Naglasak je i na zajedničkoj nacionalnoj bazi knjižničnih virtualnih izložbi koje bi bile dostupne svima i u svako vrijeme.

Na stranicama <https://issuu.com> i <http://www.kgz.hr/hr/knjiznice/knjiznica-medvescak/studijske-izlozbe/42367> moguće je pogledati neke od izložbi autorice Milke Tice.

Osim što je dugi niz godina potpisivala slojevite i višedimenzionalne tematske izložbe u Knjižnici Medveščak, autorica je radila na poučavanju i edukaciji korisnika knjižničnog računalnog programa Medved. Ministarstvo kulture Republike Hrvatske dodijelilo joj je zvanje više knjižničarke, a potom i knjižničarske savjetnice. Doktorica znanosti postala je obranivši disertaciju pod naslovom *Model komunikacije izložbom i njeno dokumentiranje*.

Uz knjižničarstvo, autorica je priča i romana za djecu. Dobila je niz nagrada za mlade pjesnike i književnike te objavila znanstveno-stručnu knjigu *Stećci: od Zgošće do Ledinca*. Autorica je književnih djela *Sunčeva djeca: legende o Hrvatima*, *Čisto lice kamenjara*, *Sij baba brašno*, *Isusu za rođendan*, *Nogometna bajka*, *Zašto si sretna, djevojčice Timila?* i *Svjetalice: pola suncu pola mjesecu*.

Željka Turk Joksimović